

Handelns
tjänstemannaavtal
och kollektivavtal
för tjänstemän inom
detaljhandeln
(DT-avtalet)

Svensk Handels utgångspunkter för Avtal 25

Inledning

Den 30 april 2025 löper kollektivavtalen mellan Svensk Handel och Unionen respektive Akademikerförbunden ut. Nya avtal ska tecknas för tjänstemän inom handeln för tiden från och med den 1 maj 2025.

Svensk Handels ambition är att teckna kollektivavtal som stärker handelns konkurrenskraft och möjliggör för företag och anställda att växa och utvecklas, utifrån följande utgångspunkter.

Handelns betydelse för ekonomin

Konkurrenskraftiga svenska handelsföretag är en avgörande förutsättning för svensk ekonomi.

Handeln är en av de största källorna till skatteintäkter i Sverige. Branschen bidrog 2023 med 360 miljarder kronor i moms, sociala avgifter och inkomstskatter. Det motsvarade nästan var sjunde skattekrona. Dessa intäkter finansierar viktiga delar av välfärden som skola, vård och infrastruktur.

Handeln skapar även en betydande del av det svenska välståndet och stod 2023 för 11 procent av BNP.

Handeln driver också innovation och stora investeringar. Det är nödvändigt i en bransch som genomgår sin största transformation i modern tid. Digitaliseringens påverkan har accelererat under de senaste åren. Till det kommer behovet av en hållbar omställning. Förändrade krav och kundmönster innebär stora utmaningar, men också möjligheter. Svenska handelsföretag är ledande inom utveckling och användande av ny teknologi. Nya tjänsteerbjudanden, cirkulära affärsmodeller, förändrade butiksmiljöer och automatiserade lager är några exempel på anpassningen till de nya förutsättningarna.

De ekonomiska förutsättningarna

Lågkonjunkturen är inte över

Svensk ekonomi befinner sig i en lågkonjunktur som enligt Konjunkturinstitutet fortsätter att fördjupas. Bedömningen är att en vändning dröjer till det andra kvartalet 2025, och att lågkonjunkturen kvarstår även in i 2026.

Lågkonjunkturen i Sverige är framför allt ett resultat av att hushållens konsumtion har utvecklats svagt sedan 2022 då inflationen tog fart och räntekostnaderna för hushållen började stiga avsevärt. Under 2023 betalade de svenska hushållen 85 miljarder kronor mer i räntekostnader än året innan. För 2024 är prognosen att räntekostnaderna uppgick till 115 miljarder kronor mer än 2022. Detta kan jämföras med att de svenska hushållens sammanlagda köp i julhandelsmånaden december 2024 beräknas ha uppgått till 93 miljarder kronor.

Handeln har drabbats extra hårt

För handeln är nuvarande lågkonjunktur den djupaste kris som branschen genomgått sedan 1990-talet.

Från maj 2022 fram till augusti 2024 sjönk volymförsäljningen stadigt i detaljhandeln, med undantag för någon enstaka månad. Under 2024 återhämtade sig livsmedelshandeln något, och i sällanköpshandeln har mindre ökningarna i volym kunnat utläsas under de senaste månaderna. Försäljningsvolymerna är dock fortsatt långt ifrån vad som uppmättes innan lågkonjunkturen. Inom parthandeln har försäljningen i volym sjunkit under de senaste 23 månaderna.

Under de tre senaste åren har konkurserna stigit kraftigt inom näringslivet i stort och i synnerhet inom handeln där nära vart tjugonde detaljhandelsföretag har gått i konkurs.

Parallellt med ökande konkurstal har antalet varsel inom handeln varit höga. Under de senaste fyra åren har varseltalen ökat år för år och 2024 landade antalet varslade individer på strax över 9 000, nära tre gånger så många som under 2021.

Den internationella konkurrensen har ökat

I takt med e-handels tillväxt har stora delar av den svenska handeln under flera år utsatts för en allt hårdare internationell konkurrens. En potentiell kund kan på bara några minuter jämföra priser på den tänkta varan över hela världen i sin mobil. Det svenska handelsföretaget kan inte prissätta sin vara utifrån sina egna kostnader. Priset är redan satt på den globala marknaden, vilket sätter press på redan låga marginaler. Var tionde krona som svenska konsumenterna spenderade i e-handeln under november och december 2024 gick till utländska e-handelsföretag.

Hushållens framtidstro minskar

Den viktigaste faktorn för den långsamma tillväxten är att svenska hushåll fortsätter att vara återhållsamma i sin konsumtion. De senaste årens snabba prisökningar och räntehöjningar har gröpt ur hushållens reala disponibla inkomster och har påverkat synen på den egna ekonomin.

Konjunkturinstitutets undersökningar visar att hushållens syn på den egna ekonomin varit rekordlåg under de senaste åren och att den fortsatt att gå ner under hela perioden. Hushållens framtidstro om den egna ekonomin har däremot varit relativt positiv men på senare tid börjat minska, vilket talar för att en återhämtning med ökad konsumtion kan komma att dröja.

Handelsföretagens framtidstro fortsatt negativ

Handelsföretagens framtidstro har i genomsnitt stärkts under det senaste året enligt Svensk Handels mätningar. Det är dock från låga nivåer och det är fortsatt fler handelsföretag som har en negativ syn på kommande tre månader än de som har en positiv syn. Mest dämpat stämningsläge är det inom sällanköpsvaruhandeln. Även större företag inom delbranschen drabbas nu av konkurser. Svensk Handel mäter handelsföretagens förväntningar avseende försäljning, antal anställda och lönsamhet. Anställningsplanerna är det som handelsföretagen är mest pessimistiska kring.

De närmaste framtidsutsikterna

Det är konsumtionen som kommer lyfta Sverige ur lågkonjunkturen. Hushållens disponibla inkomster förväntas öka snabbare under 2025 än under de föregående åren, och effekterna av de sjunkande räntorna förväntas få ett allt större genomslag.

Konjunkturinstitutets bedömning är dock att hushållen kommer att öka konsumtionen mindre än vad köpkraften tillåter och i stället prioritera sparandet under innevarande år. Detta innebär att handelsföretagen kommer att få det fortsatt tufft under åtminstone 2025. Det går att se ljuset i tunneln, men ingen vet med säkerhet hur lång tunneln är. Mycket talar för att handeln, som var

den bransch som drabbades först av lågkonjunkturen, också blir bland de sista att lämna den bakom sig.

Handeln följer märket

En grundläggande förutsättning i de kommande avtalsförhandlingarna inom handeln är att de kollektivavtal som ingås ska vara inom märket, allt sammanräknat.

Avtalsvillkoren måste bidra till att stärka handeln

En löneavtalsmodell nära företagen

Svensk Handel har under lång tid haft som mål att i kollektivavtalen för tjänstemän teckna löneavtal som både möjliggör en mer företagsnära lönebildning och som fullt ut stödjer individuell och differentierad lönesättning med prestation och måluppfyllelse som ledstjärna. Våra nuvarande löneavtal med Unionen innehåller begränsande regler i detta avseende genom bland annat regler för beräkning av det allmänna löneutrymmet och höga individgarantier.

De ekonomiska och marknadsmässiga förutsättningarna skiljer sig åt mellan olika företag, både utifrån storleken på företaget och inom vilken delbransch inom handeln företaget verkar. Vi vill ha en mer decentraliserad lönebildning i våra löneavtal med Unionen. En decentraliserad lönebildning kan förväntas förbättra incitamenteten för de anställda att göra ett bra arbete och med sina insatser vara en del i en intäktsskapande process. Men det handlar också om att lokala parter, utifrån de lönsamhetsutmaningar som finns inom handeln, får möjlighet att anpassa kostnadsökningarna till det enskilda företags ekonomiska läge. Därför behöver löneavtalen ge möjlighet för lokala parter att disponera över utrymmet för lönerrevision. De företag som i högre utsträckning vill arbeta med lönen som styrmedel i verksamheten, och som också har resurser till det, ska ges ökad möjlighet till att tillämpa det lokala löneavtalet om företagsnära lönebildning med Unionen.

En löneavtalsmodell med individuell lönesättning är ett viktigt verktyg för att premiera goda insatser vilket därigenom leder till ökad produktivitet, lönsamhet, trivsel, samt förmåga att attrahera och behålla kompetens. Löneavtalen ska innehålla en modell som tydligt möjliggör och främjar individuell och differentierad lönesättning fullt ut, med prestation, kunskap och ansvar som bärande moment för individuell löneökning. Individgarantierna i löneavtalen med Unionen står i strid med dessa löneprinciper och behöver därför utmönstras ur avtalen. Även regeln om hur det allmänna löneutrymmet beräknas begränsar arbetsgivarens möjlighet att tillämpa de grundläggande löneprinciperna och behöver därför ändras.

I vårt löneavtal med Akademikerförbunden vill vi ta det sista steget mot en helt decentraliserad lönebildningsprocess genom att ta bort den s.k. stupstocken i avtalet.

Arbetsavtal som främjar företagens konkurrenskraft

Den internationella konkurrensen för svenska handelsföretag har inneburit väsentligt höjda krav från konsumenternas sida vad gäller inte bara pris utan även leveranstid. Företagen har därmed att hantera krav på kortare ledtider och ökad omställnings- och anpassningsförmåga. Den växande e-handeln ställer stora krav på flexibla arbetstider för grupper av tjänstemän som arbetar med bland annat kundtjänst, IT och logistik. Även företag med huvudkontor i Sverige och verksamhet i flera länder och tidszoner får ett allt större behov av flexibilitet i arbetstid. Att kunna förlägga arbetstid som möter dessa behov är avgörande för att bibehålla svenska handelsföretagens konkurrenskraft. Kollektivavtalen behöver därför ha mer flexibla regler kring arbetstidens förläggning.

Nya bestämmelser för beredskapstjänst

Med beredskap avses tid när en tjänsteman utanför ordinarie arbetstid behöver vara anträffbar för att kunna utföra arbete när det uppstår ett behov. Ursprungligen innebar åtagandet att tjänstemannen var tvungen att åka in till arbetsplatsen för att utföra ifrågavarande arbetsuppgifter. Under andra halvan av 1990-talet hade den tekniska utvecklingen kommit så pass långt att tjänstemannen med dator i hemmet kunde utföra många arbetsuppgifter under beredskapspasset hemifrån. Behovet av att åka till arbetsplatsen under ett beredskapspass minskade därför väsentligt och tjänstemannaavtalen anpassades efter detta.

Idag kan många arbetsuppgifter under ett beredskapspass utföras via en smartphone, vilket har bidragit till att tjänstemannen många gånger inte är bunden till arbetsplatsen eller hemmet. Åtagandet att ha beredskapstjänst har därmed inte blivit lika ingripande. Vi ser därför ett behov av att ändra reglerna kring beredskapstjänst i takt med den teknikutveckling som har skett.

Vi ser också ett behov av ett tydligare och mer förutsägbart regelverk eftersom parterna har noterat att det föreligger skiljaktigheter vad gäller tolkningen av nuvarande regelverk. Det skulle därför gagna både arbetsgivare och medarbetare med nya regler som dessutom är i takt med teknikutvecklingen.

Vi vill därför att vi i avtalen för in det förslag till nytt regelverk som parterna tidigare arbetat fram i en partsgemensam arbetsgrupp.

Yrkanden 2025 Handelns tjänstemannaavtal Avtal för tjänstemän inom detaljhandeln (DT-avtalet)

Svensk Handel framställer följande yrkanden avseende Handelns tjänstemannaavtal, som tecknas med Unionen och Akademikerförbunden, samt Avtal för tjänstemän inom detaljhandeln (DT-avtalet) som tecknas enbart med Unionen.

Om inte annat uttryckligen anges så avser alla yrkanden såväl Handelns tjänstemannaavtal som DT-avtalet.

Vi reserverar oss för rena räkne-, syftnings- och stavningsfel i dokumenten och förbehåller oss rätten att senare komplettera våra yrkanden.

Under förhandlingarna kommer vi att gå igenom behovet av eventuella redaktionella ändringar.

Löneavtal Unionen

Bilaga 3 och 4 (Handelns tjänstemannaavtal) respektive bilaga 5 och 6 (DT-avtalet), centralt löneavtal respektive centralt löneavtal med löneöversyn

Beräkning av utrymme för individuella löneökningar

Om inte lokala parter överenskommer om annat, så gäller det i avtalet angivna löneökningstrymmet.

Tillämpningsregler, begreppet företag (gäller enbart Handelns tjänstemannaavtal)

I det fall ett företag har sin verksamhet förlagd till olika orter eller om det på samma ort har flera enheter avses med "företag", vid beräkningen av ramen för lönehöjningar, företaget som helhet.

DL

Fördelning av individuella lönehöjningar

Siffersatt individgaranti tas bort.

Löneökningar

Följande skrivning i centralt löneavtal, och motsvarande skrivning i centralt löneavtal med löneöversyn, tas bort:

"Om tjänsteman fått mer kvalificerade och mer ansvarskrävande arbetsuppgifter ska detta ge löneökning som ska utges utöver det allmänna löneutrymmet"

Omfattning

Undantagskretsen utvidgas till att även omfatta tjänsteman vars anställning ska upphöra och som är arbetsbefriad över revisionsdatum och återstående anställningstid.

Villkor för att tillämpa annan lönemodell

Vid byte av lönemodell från centralt löneavtal till antingen centralt löneavtal med löneöversyn (bilaga 4 i Handelns tjänstemannaavtal respektive 6 i DT-avtalet) eller till lokalt löneavtal (bilaga 5 i Handelns tjänstemannaavtal respektive 7 i DT-avtalet) tas följande regel bort:

- Förhandling enligt medbestämmandelagen ska ske sex månader innan nästkommande lönerevisionsdatum

Löneavtal Akademikerförbunden

Helt lokal lönebildning utan centralt beslutade siffror.

Undantag från löneavtalet

Undantagskretsen utvidgas till att även omfatta tjänsteman vars anställning ska upphöra och som är arbetsbefriad över revisionsdatum och återstående anställningstid.

DK

Allmänna anställningsvillkor

Beredskapstjänst

Under avtalsperioden har parterna i en arbetsgrupp diskuterat och arbetat fram ett nytt regelverk kring beredskapstjänst, med bland annat en annan uppdelning av begreppet beredskapstjänst, anpassade ersättningsnivåer vid beredskapstjänst och anpassade garantiregler vid utfört arbete under beredskap. Vi vill införa arbetsgruppens förslag som nytt regelverk i kollektivavtalen.

Uppsägning

Förlängd uppsägningstid i vissa fall

Bestämmelsen om förlängd uppsägningstid gäller inte från och med den månad tjänsteman fyller 65 år.

Avbrytande av provanställning

Provanställning kan avbrytas före provotidens utgång genom ett skriftligt besked senast två veckor i förväg.

Som en konsekvens behöver anmärkningen till ifrågavarande bestämmelse ändras.

Varsel med anledning av besked enligt ovan ska endast lämnas till berörd lokal tjänstemannaklubb på arbetsplatsen.

Underrättelse till tjänstemannaklubb om provanställnings ingående tas bort.

Föräldraledighet i samband med huvudsemester

Avtalet tillförs en bestämmelse av innebörd att en arbetstagare som vill vara föräldraledig under den period då huvudsemestern kan förläggas ska anmäla detta till arbetsgivaren senast tre månader före huvudsemesterns början.

Avtal om arbetstidsbestämmelser

Längd och begränsningsperiod (gäller enbart Handels tjänstemannaavtal)

Den ordinarie arbetstiden får inte överstiga 40 timmar i genomsnitt per helgfri vecka under en begränsningsperiod om högst 12 månader.

DL

Redaktionella ändringar

Prisbasbeloppen ändras till årets nivå.

Anmärkning läggs till under 11.3 där det förtydligas att i övrigt divideras månadslönen med 167 för att räkna ut vad en månadslön innebär i lön per timme (Handelns tjänstemannaavtal)

Lagen om statligt personskadeskydd har upphört och i stället finns regleringen i 43 kap socialförsäkringsbalken. 10.4.3 (9.4.3) och 10.7 (9.7) bör därför skrivas om.

STOCKHOLM 26/2-2025

DENNIS LAGER